Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „Poznać przeszłość” historii dla klasy 3 liceum ogólnokształcącego i technikum – zakres podstawowy

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	**Ocena dostateczna Uczeń:**	**Ocena dobra Uczeń:**	**Ocena bardzo dobra Uczeń:**	**Ocena celująca Uczeń:**
Rozdział I. System wiedeński w Europie						
Kongres wiedeński	• Cele kongresu • Zasady ustanowione na kongresie • Nowe granice • Święte Przymierze	- stosuje pojęcia *kongres wiedeński, Święte przymierze* - identyfikuje postacie Aleksandra I Romanowa, Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga - wymienia państwa decydujące na kongresie wiedeńskim - wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim - wymienia państwa, które stanowiły trzon Świętego Przymierza	- stosuje pojęcia *zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej* - lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 1814 – VI 1815), zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815) - lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego - identyfikuje postacie Klemensa Metternicha, Charlesa Talleyranda - przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego - wyjaśnia, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeń-	- stosuje pojęcia *system wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”* - lokalizuje w czasie „sto dni” Napoleona (III - VI 1815), bitwę pod Waterloo (VI 1815) - lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego - identyfikuje postać Roberta Stewarta Castlereagha - charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim - wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch - omawia zmiany na	- wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim - wyjaśnia, jakie znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego - wyjaśnia, dlaczego utrzymano podział polityczny Niemiec i Włoch - przedstawia wpływ idei rewolucyjnych na losy Ameryki Południowej	- ocenia rolę, jaką podczas obrad kongresu wiedeńskiego odegrali Klemens Metternich i Charles Talleyrand - ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim - ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			ski - przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim - przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza	mapie politycznej Europy wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego		
Nowy czy stary porządek w Europie?	• Przeciwko systemowi wiedeńskiemu • Ruch odrodzenia narodowego we Włoszech • Sytuacja w państwach niemieckich • Powstanie dekabrystów • Wyzwolenie Grecji • Rewolucja lipcowa we Francji • Niepodległość Belgii	- stosuje pojęcia *risorgimento*, *karbonariusze, Młode Włochy, monarchia lipcowa* - lokalizuje w czasie rewolucję lipcową we Francji (1830) - identyfikuje postać Ludwika Filipa - wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych - wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu	- stosuje pojęcia*, dekabryści*, *ruch filhellenistyczny* - lokalizuje w czasie powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji (1829) - lokalizuje w przestrzeni kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych - identyfikuje postacie Giuseppe Mazziniego i Mikołaja I - przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego - omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów - omawia przyczyny i	- stosuje pojęcia *ruch burszów,* , *Związek Północny*, *Związek Południowy* - lokalizuje w czasie wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), powstanie belgijskie (1830) - lokalizuje w przestrzeni kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza - identyfikuje postacie Filipa Buonarrotiego, Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe'a Thiersa, Wilhelma I, Leopolda I - charakteryzuje działalność włoskiego ru-	- lokalizuje w czasie powstanie karbonariuszy we Włoszech (1820), powstanie Związku Południowego i Związku Północnego (1821), traktat w Adrianopolu (1829), konferencję w Londynie (1831) - przedstawia, w jaki sposób europejscy rewolucjoniści w pierwszej połowie XIX w. łączyli postulaty narodowe ze społecznymi - omawia przebieg walk o niepodległość Grecji	- ocenia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej - ocenia rolę państw Świętego Przymierza w tłumieniu ruchów rewolucyjnych w latach 20. i 30. XIX w.

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			przebieg rewolucji lipcowej we Francji	chu odrodzenia narodowego - omawia walkę Belgów o niepodległość		
Rewolucja przemysłowa	• Od rewolucji agrarnej do industrializacji • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych • Skutki rewolucji przemysłowej	- stosuje pojęcia *rewolucja przemysłowa, proletariat* - lokalizuje w czasie - wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie - wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w. - wymienia skutki rewolucji przemysłowej	- stosuje pojęcia *industrializacja, urbanizacja, społeczeństwo industrialne* - lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825) - identyfikuje postacie George'a Stephensona, Samuela Morse'a, Samuela Colta - wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej - omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w. - wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy	- stosuje pojęcie *rewolucja agrarna* - lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834) - identyfikuje postacie Nicolasa Cugnota, Isaaca Singera - wyjaśnia związek między rewolucją agrarną i rewolucją przemysłową - wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej - przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej	- stosuje pojęcie *luddyści* - lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811–1813) - identyfikuje postać Neda Ludda - wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle - wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny	- ocenia skutki rewolucji przemysłowej wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty - omawia wynalazki i odkrycia, które miały wpływ na rozwój kolei
Nowe idee polityczne	• Narodziny nowych nurtów politycznych • Wolność i równość	- stosuje pojęcia *konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm*	- stosuje pojęcia *burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawo-*	- stosuje pojęcia *utylitaryzm, czartyści* - identyfikuje postać	- stosuje pojęcie *falanster* - identyfikuje postacie	- ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało poja-

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	• Przeciwko rewolucjom • Początki ruchu robotniczego • Początki socjalizmu • Na drodze do rewolucji proletariackiej	- identyfikuje postacie Adama Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa - wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.	*dowy* - lokalizuje w czasie ogłoszenie *Manifestu komunistycznego* (1848) - identyfikuje postacie Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona, Charles'a Fouriera, Roberta Owena - omawia założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu - wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym - przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na rozwój ruchu robotniczego - omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe	Françoisa Chateaubrianda - lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836-1848) - wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów oraz socjalistów i komunistów - omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy - omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania	Josepha de Maistre'a, Louisa de Bonalda - wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów - przedstawia cele i skutki działalności czartystów - przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucje i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w.	wienie się nowych idei politycznych - ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa
Wiosna Ludów	• Geneza Wiosny Ludów • Od rewolucji lipcowej do cesarstwa we Francji • Rewolucja	- stosuje pojęcie *Wiosna Ludów* - lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848-1849) - lokalizuje w prze-	- lokalizuje w czasie rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III	- lokalizuje w czasie powstanie węgierskie (III 1848 – X 1849), działalność parlamentu frankfurckiego (V 1848 – V 1849), wy-	- lokalizuje w czasie zarazę ziemniaczaną w Europie (1845-1847), bitwę pod Custozzą (1848), objęcia tronu przez Franciszka Józefa	- ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	wiedeńska • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich • Wiosna Ludów w państwach włoskich • Skutki Wiosny Ludów • Udział Polaków we Wiośnie Ludów	strzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów - identyfikuje postacie Ludwika Napoleona Bonaparte (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema - omawia przyczyny Wiosny Ludów - przedstawia skutki Wiosny Ludów	1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848), ogłoszenie cesarstwa we Francji (1852) - identyfikuje postacie Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Giuseppe Mazziniego, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza - wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów we Francji - wymienia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniami narodowymi - omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech	branie Ludwika Napoleona Bonaparte prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849), zamach stanu we Francji (1851) - identyfikuje postacie Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV - wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów - wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę - omawia rolę parlamentu frankfurckiego w czasie Wiosny Ludów - opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich - przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach	I (XII 1848), bitwę pod Novarą (1849) - identyfikuje postacie Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego, Franciszka Sznajde - przedstawia, jak zmieniała się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów - wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej - omawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów - wyjaśnia, dlaczego idee zjednoczenia Niemiec i Włoch w czasie Wiosny Ludów nie doczekały się realizacji	żadnego wpływu - oceń trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów
Rozdział II. Ziemie polskie w pierwszej połowie XIX stulecia						

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

System wiedeński na ziemiach polskich	• Nowy podział ziem polskich • Zabór pruski po kongresie wiedeńskim • Sytuacja społeczna i gospodarcza w zaborze pruskim • Galicja i Rzeczpospolita Krakowska • Ziemie zabrane	- stosuje pojęcia *Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie* - lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim - omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej	- stosuje pojęcia *germanizacja, uwłaszczenie ziemie zabrane, reforma regulacyjna* - lokalizuje w czasie uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816–1823), zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848) - identyfikuje postacie Aleksandra I, Franciszka I, Wilhelma III - wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim - przedstawia sposób zarzadzania Galicją	- stosuje pojęcie *sejm prowincjonalny* - lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818) - identyfikuje postacie Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella - przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim - wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu miedzy szlachtą i chłopami w Galicji - omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej - omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych - omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim	- porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim - porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim - ocenia, czy ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej	- ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych
Królestwo Polskie	• Ustrój Królestwa Polskiego • Sytuacja społeczna i gospodarcza • Działalność legalnej opozycji	- stosuje pojęcia *opozycja legalna, opozycja nielegalna* - lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu	- stosuje pojęcia *kaliszanie, cenzura prewencyjna* - lokalizuje w czasie powstanie Wolnomularstwa Narodowego	- lokalizuje w czasie powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828)	- lokalizuje w czasie działalności Towarzystwa Filomatów (1817-1823) - identyfikuje postać, Tomasza Zana	- ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	• Pierwsze spiski	(1815) - identyfikuje postacie Aleksandra I, Konstantego Romanowa i Adama Jerzego Czartoryskiego - wymienia najważniejsze zagłębia przemysłowe w Królestwie Polskim - wymienia najważniejsze organizacje spiskowe działające w Królestwie Polskim	(1819), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821) - identyfikuje postacie Mikołaja I, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Adama Mickiewicza i Józefa Zajączka - omawia ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r. - wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki - wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna i nielegalna w Królestwie Polskim - wyjaśnia, co odróżniało opozycję legalną i nielegalną w Królestwie Polskim	- identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, Seweryna Krzyżanowskiego - wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie - omawia rozwój rolnictwa i przemysłu w Królestwie Polskim - wyjaśnia, kto należał do opozycji legalnej w Królestwie Polskim - omawia działalność opozycji nielegalnej w Królestwie Polskim	- opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane	

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Powstanie listopadowe	• Noc listopadowa • Co dalej z powstaniem? • Wojna z Rosją • Powstanie poza Królestwem Polskim • Międzynarodowa reakcja na powstanie • Następstwa powstania listopadowego	- stosuje pojęcie *noc listopadowa* - lokalizuje w czasie wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830 - identyfikuje postaci Piotra Wysockiego i Józefa Chłopickiego - wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego - wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego	- stosuje pojęcia *noc paskiewiczowska, katorga* - lokalizuje w czasie powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830),), detronizację Mikołaja I (25 I 1831) wprowadzenie Statutu Organicznego (1832), - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831), obronę Warszawy (6-8 IX 1831) - identyfikuje postacie Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Iwana Paskiewicz - omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego - opisuje wydarzenia	- lokalizuje w czasie ogłoszenie Józefa Chłopickiego dyktatorem powstania (5 XII 1830), wybuch wojny z Rosją (II 1831), wprowadzenie stanu wojennego (1833) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831), bitwy pod Warem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831) - identyfikuje postacie Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Józefa Dwernickiego, Emilii Plater - omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania - omawia przebieg wojny z Rosją - przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego - omawia reakcje pań-	- lokalizuje w czasie likwidację polskiego podziału administracyjnego (1837), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847) - identyfikuje postać Michała Radziwiłła i Konstantego Ordona - omawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym - omawia działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej - przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego - wyjaśnia, dlaczego chłopi w niewielkim stopniu poparli zryw powstańczy	- ocenia postawę przywódców powstania wobec problemu kontynuowania walki z zaborcą - ocenia wpływ decyzji sejmu na przebieg powstania listopadowego - ocenia międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			nocy listopadowej - wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką - przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy - przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym	stw europejskich na wybuch powstania listopadowego - omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego		
Wielka Emigracja i konspiracja w kraju	• Polska na wygnaniu • Stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji • Działalność spiskowa w kraju	- stosuje pojęcie *Wielka Emigracja* - lokalizuje w czasie powstanie - identyfikuje postać Adama Jerzego Czartoryskiego - wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką - wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji	- stosuje pojęcie *emisariusz* - lokalizuje w czasie powstanie Hôtelu Lambert (1831), Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) założenie Gromad Ludu Polskiego (1835), - lokalizuje w przestrzeni kierunku emigracji polskiej w latach 1831–1832 - identyfikuje postacie	- lokalizuje w czasie ogłoszenie *Wielkiego manifestu* Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836) - identyfikuje postacie Wiktora Heltmana, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego, Henryka Kamieńskiego, Edwarda Dembowskiego, Piotra Ściegiennego - opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listo-	- lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), powstanie Młodej Polski (1834), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstania Związku Chłopskiego (1840-1844), utworzenie Związku Plebejuszy (1842), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844)	- ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, Szymona Konarskiego - charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji - wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami	padowym - wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy Królestwa Polskiego niechętnie odnosili się do działań spiskowych - wymienia organizacje spiskowe wskazując obszar ich działania	- identyfikuje postacie Stanisława Worcella, Seweryna Goszczyńskiego, Karola Levittoux - wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej - porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji - wyjaśnia, w jaki sposób starano się upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami	
Wiosna Ludów na ziemiach polskich	• Rabacja galicyjska • Powstanie krakowskie 1846 • Wiosna Ludów w Wielkopolsce • Wiosna Ludów w Galicji	- stosuje pojęcie *rabacja* - lokalizuje w czasie początek Wiosny Ludów w Wielkopolsce (III 1848) - lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II-III 1846) - identyfikuje postać Jakuba Szeli - wyjaśnia, w jakich	- lokalizuje w czasie powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846) - identyfikuje postacie Edwarda Dembowskiego, Ludwika Mierosławskiego - omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego	- stosuje pojęcie *serwituty* - lokalizuje w czasie ugodę w Jarosławcu (IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848) - identyfikuje postacie Jana Tyssowskiego, Fryderyka Colomba,	- lokalizuje w czasie pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Miłosławiem (IV 1848), bitwę pod Sokołowem (V 1848) - identyfikuje postacie Leona Przyłuskiego, Wacława Zaleskiego	- ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków - lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie chochołowskie

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

		okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej - omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji	- przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim - omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim	Franza von Stadiona - omawia plany powstańcze przygotowywane przy współudziale emisariuszy TDP - wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w Poznańskiem poniosły klęskę	- wyjaśnia, dlaczego planowane na 1846 r. polskie powstanie narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg	
Kultura polskiego romantyzmu	• Polski romantyzm • Romantyzm w Europie • Polska nauka i oświata w pierwszej połowie XIX wieku	- stosuje pojęcie *romantyzm* - identyfikuje postacie Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina - wymienia cechy romantyzmu - wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu	- stosuje pojęcie *wieszcz* - lokalizuje w czasie publikację *Ballad i romansów* Mickiewicza (1822) - identyfikuje postacie Cypriana Norwida, Aleksandra Fredry, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Stanisława Moniuszki, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwiga van Beethovena, Adama Jerzego Czartoryskiego - wyjaśnia, dlaczego romantyzm był reakcją na klasycyzm - omawia osiągniecia polskiej literatury romantycznej - wymienia instytucje	- stosuje pojęcie *mesjanizm* - lokalizuje w czasie utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825) - identyfikuje postacie Piotra Michałowskiego, Artura Grottgera, Andrzeja Towiańskiego Friedricha Schillera, Stanisława Staszica, Juliana Ursyna Niemcewicza, Samuela Bogumiła Lindego - wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej	- lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817) - identyfikuje postacie Seweryna Goszczyńskiego, , Roberta Burnsa, Théodore'a Géricault, Stanisława Kostki Potockiego, Tadeusza Czackiego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego - porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w.	- ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.	- przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815-1830		
Rozdział III. Europa i świat w drugiej połowie XIX wieku						
Od wojny krymskiej do zjednoczenia Włoch	• Wojna krymska i jej następstwa • Początki jednoczenia Włoch • Zjednoczenie Włoch	- lokalizuje w czasie wojnę krymską (1853-1856) ipowstanie Królestwa Włoch (1861) - identyfikuje postać Giuseppe Garibaldiego i Wiktora Emanuela II - wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej - wymienia główne etapy jednoczenia Włoch	- stosuje pojęcia *odwilż posewastopolska, risorgimento* - lokalizuje w czasie wojnę koalicji francusko-sardyńskiej z Austrią (1859), , przyłączenie Wenecji do Włoch (1866), przyłączenie Rzymu do Włoch (1870) - lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę „tysiąca czerwonych koszul” (1860) - identyfikuje postać Camilla Cavoura - wyjaśnia, jaką rolę w procesie jednoczenia Włoch odegrał Piemont - opisuje proces jednoczenia Włoch	- stosuje pojęcie *panslawizm* - lokalizuje w czasie powstania w Toskanii, Modenie, Parmie pierwszą konwencję genewską (1864), powstanie Czerwonego Krzyża (1864) - lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Sewastopola (1855) - lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Włoch - identyfikuje postacie Mikołaja I, Aleksandra II, Jeana Henriego Dunanta i Giuseppe Verdiego - przedstawia przebieg wojny krymskiej - przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża	- lokalizuje w czasie pokój w Paryżu (1856) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Magentą i Solferino (1859) - wyjaśnia, dlaczego wojna krymska może być uważana za koniec porządku wiedeńskiego - wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Włoch można nazwać procesem oddolnym - wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Francja w procesie jednoczenia Włoch - porównuje koncepcje zjednoczenia Włoch proponowane przez Giuseppe Garibaldiego i Camilla Cavoura	- ocenia rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldiego w jednoczeniu państwa włoskiego

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

				- omawia politykę prowadzoną przez rząd Camilla Cavoura		
Zjednoczenie Niemiec	• Wielkie czy Małe Niemcy? • Zjednoczenie Niemiec „krwią i żelazem” • Powstanie Austro-Węgier • Wojna z Francją • Komuna Paryska	- stosuje pojęcie *zjednoczenie „krwią i żelazem”* - lokalizuje w czasie utworzenie ustanowienie Cesarstwa Niemieckiego (I 1871) - identyfikuje postać Ottona von Bismarcka - wyjaśnia, na czym miał polegać proces jednoczenia Niemiec „krwią i żelazem” - wymienia wydarzenia, które składały się na proces jednoczenia Niemiec „krwią i żelazem”	- stosuje pojęcia *Małych Niemiec, Wielkich Niemiec, Komuna Paryska* - lokalizuje w czasie wojnę koalicji prusko-austriackiej z Danią (1864), wojnę prusko-austriacką (1866), utworzenie Związku Północnoniemieckiego (1867), wojnę francusko-pruską (1870), pokój we Frankfurcie (V 1871), Komunę Paryską (III – V 1871) - identyfikuje postacie Wilhelma I Hohenzollerna, Napoleona III - przedstawia przyczyny i skutki wojny Austrii z Prusami - omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej	- lokalizuje w czasie utworzenie Niemieckiego Związku Celnego (1834), powstanie Austro-Węgier (1867) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Sadową (1866), oblężenie Sedanu i Metzu (1870) - lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Niemiec - identyfikuje postacie Helmutha von Moltke, Franciszka Józefa I - przedstawia proces budowania potęgi gospodarczej i politycznej Prus w XIX w. - omawia przyczyny i skutki wojny Prus i Austrii z Danią - wyjaśnia, jakie następstwa miała wojna prusko-austriacka dla każdej ze stron - wyjaśnia, w jakich	- lokalizuje w czasie pokój w Pradze (1866) - identyfikuje postacie Louisa Adolphe’a Thiersa, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego - wyjaśnia, jakie znaczenie dla układu sił w Europie miało powstanie Cesarstwa Niemieckiego - wyjaśnia, na czym polegało rewolucyjne znaczenie Komuny Paryskiej - wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Niemiec można nazwać procesem odgórnym	- ocenia politykę zjednoczeniową Ottona von Bismarcka - omawia różnice i podobieństwa w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

				okolicznościach doszło do upadku Komuny Paryskiej - wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja Austrii i Prus w procesie jednoczenia państw niemieckich		
Stany Zjednoczone w XIX wieku	• Budowa państwa i społeczeństwa USA • Geneza wojny secesyjnej • Wojna secesyjna • Skutki wojny secesyjnej	- lokalizuje w czasie wojnę secesyjną (1861–1865) - identyfikuje postać Abrahama Lincolna - wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej - wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny secesyjnej miało ogłoszenie dekretu o zniesieniu niewolnictwa	- stosuje pojęcia *izolacjonizm, secesja, abolicjonizm* - lokalizuje w czasie wybór Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), zniesienie niewolnictwa w USA (1863) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gettysburgiem (1863) - identyfikuje postacie Ulyssesa Granta, Williama Shermana, Roberta Lee - wyjaśnia, jaki wpływ na gospodarkę i społeczeństwo miała migracja z Europy - omawia kwestię niewolnictwa i jej wpływ na konflikt między Północą a Południem	- lokalizuje w czasie ogłoszenie doktryny Monroego (1823), powstanie Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861) - lokalizuje w czasie i przestrzeni atak na Fort Sumter (1861) - lokalizuje w przestrzeni rozwój terytorialny USA w XIX w. - identyfikuje postacie Jamesa Monroego, Jeffersona Davisa, Johna Browna - przedstawia sytuację społeczną w USA w pierwszej połowie XIX w. - omawia skutki ekspansji terytorialnej Stanów Zjednoczonych - omawia przebieg	- omawia rolę polityczną USA w obu Amerykach - porównuje potencjał gospodarczy, społeczny i polityczny obu stron konfliktu w wojnie secesyjnej - przedstawia sytuację rdzennej ludności Stanów Zjednoczonych w XIX w. - omawia polityczne, gospodarcze i społeczne skutki wojny secesyjnej	- ocenia, jakie znaczenie dla Stanów Zjednoczonych miała wojna secesyjna - omawia nowatorskie rozwiązania techniczne zastosowane w czasie wojny secesyjnej

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			- wyjaśnia, na czym polegała polityka izolacjonizmu	wojny secesyjnej		
Ekspansja kolonialna	• Nowy podział kontynentów • Przyczyny ekspansji kolonialnej • Kolonizacja Afryki • Kolonializm w Azji • Polityka kolonialna • Wojny i konflikty kolonialne	- stosuje pojęcia *kolonializm, imperializm* - wymienia przyczyny ekspansji kolonialnej - wymienia skutki ekspansji kolonialnej - wyjaśnia, dlaczego dochodziło do konfliktów kolonialnych	- stosuje pojęcia *protektorat, dominium* - lokalizuje w czasie I wojnę opiumową (1839–1841), początek reformy Meiji (1868), otwarcie Kanału Sueskiego (1869) - lokalizuje w przestrzeni zasięg imperiów kolonialnych mocarstw europejskich w Afryce i Azji - omawia ekonomiczne, polityczne, militarne, społeczne i kulturowe przyczyny ekspansji kolonialnej - wyjaśnia, dlaczego Japonia w przeciwieństwie do Chin nie uległa kolonizacji - wyjaśnia, jakie znaczenie miał Kanał Sueski dla polityki kolonialnej i imperialnej w XIX w. - wymienia przykłady konfliktów kolonialnych	- stosuje pojęcie *półkolonia* - identyfikuje postacie Cecila Johna Rhodesa, Mutsuhito, Ferdinanda de Lessepsa - lokalizuje w czasie powstanie sipajów (1857–1859), powstanie bokserów (1899–1901), I wojnę burską (1880–1881), II wojnę burską (1899–1902) - opisuje proces kolonizacji Afryki przez Wielką Brytanię, Niemcy i Włochy - omawia politykę mocarstw europejskich wobec Chin	- lokalizuje w czasie otwarcie Japonii (1854), konferencję berlińską (1884–1885), powstanie Mahdiego (1881–1899), aneksję Hawajów przez USA (1898) - omawia przykłady zbrodni kolonizatorów w Afryce - omawia przykłady oporu rdzennych ludów Afryki i Azji wobec kolonizatorów - omawia proces kolonizacji Indochin	- ocenia postawy kolonizatorów wobec rdzennej ludności Afryki - ocenia skutki ekspansji kolonialnej w Afryce i Azji - ocenia znaczenie XIX-wiecznego kolonializmu dla metropolii i państw kolonizowanych

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Postęp naukowy i techniczny	• Rozwój nauki • Rozwój medycyny i higieny • Rozwój techniki • Wpływ postępu technicznego na życie codzienne • Zmiany ludnościowe	- stosuje pojęcie *urbanizacja* - lokalizuje w czasie - identyfikuje postacie Charlesa Darwina, Louisa Pasteura, Wilhelma Roentgena, Alberta Einsteina, Marii Skłodowskiej-Curie, Alexandra Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona - wymienia wynalazki techniczne przełomu XIX i XX w.	- stosuje pojęcie *darwinizm* - lokalizuje w czasie ogłoszenie teorii ewolucji Darwina (1859), wynalezienie telefonu (1876), odkrycie promieni Roentgena (1895) odkrycie polonu i radu (1898) - identyfikuje postacie Zygmunta Freuda, Dmitrija Mendelejewa, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Guglielma Marconiego, Aleksandra Popowa, Orvilla i Wilbura Wrightów, Henry'ego Forda - wyjaśnia, jakie skutki miał wszechstronny rozwój nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. - wyjaśnia, jaki wpływ miały wynalazki na rozwój komunikacji - wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miały odkrycia naukowe drugiej połowy XIX i początków XX w.	- stosuje pojęcie *antyseptyka* - lokalizuje w czasie pierwsze wręczenie Nagrody Nobla (1901), pierwszy lot samolotem (1903) - identyfikuje postacie Augusta Comte'a, Gregora Mendla, Iwana Pawłowa, Roberta Kocha, Heinricha Hertza, Maxa Plancka, Pierre'a Curie, Ernsta von Siemensa, Carla Benza, Gottlieba Daimlera, Rudolfa Diesla - wymienia osiągnięcia naukowe w dziedzinie nauk przyrodniczych i ścisłych - omawia zmiany w medycynie i higienie przełomu XIX i XX w. - omawia wpływ przemian cywilizacyjnych na zmiany ludnościowe na przełomie XIX i XX w. - przedstawia wkład Polaków w rozwój nauki na przełomie XIX i XX w.	- lokalizuje w czasie pierwszą Wystawę Światową (1851), opracowanie układu okresowego pierwiastków (1869), opracowanie szczepionki przeciw wściekliźnie (1885), powstanie wieży Eiffla (1889) - identyfikuje postacie Jeana Bernarda Foucaulta, Jamesa Maxwella, Ernesta Rutherforda, Antoine'a Henriego Becquerela, Louisa Blériota - wyjaśnia, jaki wpływ miały wynalazki na rozwój technologii produkcji - opisuje, jakie były przyczyny i skutki wzrostu liczby ludności w Europie i na świecie	- ocenia wpływ postępu technicznego na życie codzienne

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Nowe ideologie i ruchy społeczne	• Demokratyzacja w Europie Zachodniej • Socjalizm i ruch robotniczy • Chrześcijańska demokracja i nacjonalizm • Ruch na rzecz równouprawnienia kobiet	- stosuje pojęcia *demokratyzacja, emancypacja* - lokalizuje w czasie przyznanie praw wyborczych kobietom w Polsce (1918) - wymienia nowe ideologie i ruchy społeczne, które powstały w pierwszej połowie XIX w. - wymienia postulaty ruchu emancypacyjnego kobiet	- stosuje pojęcia *socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja, nacjonalizm* - lokalizuje w czasie przyznanie powszechnego prawa wyborczego we Francji (1848), ogłoszenie Encykliki *Rerum novarum* (1891) - identyfikuje postać Leona XIII - omawia postulaty ideologii socjaldemokratycznej - przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego - wymienia przykłady partii politycznych, związanych z ruchem robotniczym - przedstawia założenia ideologiczne chrześcijańskiej demokracji - omawia podstawy ideologiczne nacjonalizmu - wskazuje przykłady działań na rzecz równouprawnienia kobiet	- stosuje pojęcia *rewizjonizm (reformizm), anarchizm, syjonizm, sufrażystki, feminizm* - lokalizuje w czasie powstanie I Międzynarodówki (1864), powstanie II Międzynarodówki (1889) - identyfikuje postać Eduarda Bernsteina - wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji ustrojowej - wyjaśnia, jaką rolę w ruchu robotniczym miała odgrywać I i II Międzynarodówka - wyjaśnia, jakie skutki miała radykalizacja ideologii nacjonalistycznej	- lokalizuje w czasie powstanie brytyjskiej Partii Pracy (1900) - identyfikuje postacie Pierre'a Proudhona, Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina - omawia skutki rozłamu w ruchu robotniczym po rozwiązaniu I Międzynarodówki - wyjaśnia, jakie postulaty dzieliły anarchistów od socjalistów - opisuje proces demokratyzacji ustrojowej Wielkiej Brytanii	- ocenia skutki demokratyzacji ustrojowej na przykładzie Wielkiej Brytanii - opisuje proces przemian ustrojowych we Francji w drugiej połowie XIX w.

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Epoka pozytywizmu	• Scjentyzm i pozytywizm • Literatura pozytywistyczna • Sztuka i architektura • Nowe nurty w sztuce • Kultura staje się masowa • Aktywny wypoczynek	- stosuje pojęcia *pozytywizm, impresjonizm, secesja* - identyfikuje postacie Émila Zoli, Honoré de Balzaca, Wiktora Hugo, Claude'a Moneta, Pabla Picassa - wymienia cechy charakterystyczne pozytywizmu - wymienia cechy kultury masowej	- stosuje pojęcia *scjentyzm, realizm, naturalizm* - identyfikuje postacie Augusta Comte'a, Fiodora Dostojewskiego, Augusta Renoira, Vincenta van Gogha, Augusta Rodina - wymienia cechy charakterystyczne scjentyzmu - wymienia nowe nurty w sztuce drugiej połowy XIX i początków XX w. - wyjaśnia, jakie zjawiska i procesy wpłynęły na rozwój kultury masowej	- stosuje pojęcia *postimpresjonizm, historyzm, symbolizm, kubizm, idea olimpizmu, skauting* - identyfikuje postacie Charlesa Dickensa, Lwa Tołstoja, Antona Czechowa, Josepha Conrada, Édouarda Maneta, Paula Gauguina, Paula Cézanne'a, Augusta i Louisa Lumière, Gustawa Klimta - omawia problematykę literatury pozytywistycznej - charakteryzuje sztukę i architekturę drugiej połowy XIX i początków XX w. - wyjaśnia, dlaczego impresjonizm stanowił przewrót w XIX-wiecznym malarstwie europejskim	- identyfikuje postacie Marka Twaina, Jacka Londona, Carla Collodiego, Edmonda de Amicisa, Berthe Morisot, Camille Claudel, Georges'a Braque'a, Pierre'a de Coubertina, Roberta Baden-Powella - przedstawia, jak zmieniło się podejście XIX-wiecznego społeczeństwa do sposobów spędzania wolnego czasu przez dorosłych i młodzież	- ocenia, jakie znaczenie miał wzrost popularności kultury fizycznej w XIX w.
Rozdział IV. Ziemie polskie w drugiej połowie XIX wieku						
Powstanie styczniowe	• Geneza powstania styczniowego • Wybuch powstania • Przebieg walk powstańczych	- stosuje pojęcie *polskie państwo podziemne* - lokalizuje w czasie wybuch powstania	- stosuje pojęcia *„biali", „czerwoni", branka* - lokalizuje w czasie brankę (14/15 I 1863), wydanie ukazu o	- stosuje pojęcie *odwilż posewastopolska* - lokalizuje w czasie manifestację na placu Zamkowym (IV 1861),	- lokalizuje w czasie wprowadzenie stanu wojennego (X 1861), powstanie Komitetu Miejskiego (X 1861),	- ocenia stosunek opinii międzynarodowej do powstania styczniowego - omawia przebieg i

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	• Powstanie styczniowe na arenie międzynarodowej • Upadek powstania	styczniowego i ogłoszenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863), objęcie władzy nad powstaniem przez Romualda Traugutta (X 1863) - identyfikuje postać Romualda Traugutta - wymienia przyczyny powstania styczniowego	uwłaszczeniu (1864), śmierć Romualda Traugutta (VIII 1864) - lokalizuje w przestrzeni tereny, które były objęte działaniami polskich partyzantów - identyfikuje postacie Aleksandra Wielopolskiego, Ludwika Mierosławskiego, Stefana Bobrowskiego, Mariana Langiewicza - omawia poglądy „białych” i „czerwonych” na kwestię niepodległości Polski - wymienia wydarzenia, które miały wpływ na upadek powstania styczniowego - przedstawia okoliczności wybuchu powstania styczniowego - przedstawia postulaty ogłoszone w Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego - charakteryzuje przebieg walk powstańczych - przedstawia okoliczności upadku powsta-	powołanie Rządu Cywilnego (VI 1862), podpisanie konwencji Alvenslebena (II 1863), powstanie Rządu Narodowego (V 1863) - identyfikuje postacie Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga, Jarosława Dąbrowskiego, Zygmunta Padlewskiego, Zygmunta Felińskiego, Teodora Berga, Michaiła Murawjowa - omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego w Królestwie Polskim - wyjaśnia, co dla mieszkańców Królestwa Polskiego przyniosła odwilż posewastopolska - omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego - przedstawia, jaki sposób rozwiązania sprawy chłopskiej zaproponowano w Manifeście Tymczasowego	powstanie Dyrekcji krajowej (XII 1861) - identyfikuje postacie Francesca Nulla, Françoisa de Rochebrune’a, Andrieja Potebni, Józefa Haukego-Bosaka, Stanisława Brzóski, Aleksandra Waszkowskiego - wyjaśnia, co miało wpływ na odżycie idei niepodległościowych na przełomie lat 50. i 60. XIX w. - wyjaśnia wpływ polityki Aleksandra Wielopolskiego na radykalizację nastrojów w Królestwie Polskim - porównuje i ocenia programy „białych” i „czerwonych” - wyjaśnia, kto i dlaczego poparł lub potępił powstanie styczniowe	skutki wydarzeń związanych z powstaniem styczniowym w swoim regionie

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			nia styczniowego	Rządu Narodowego - wyjaśnia, do kogo Tymczasowy Rząd Narodowy apelował o wspólną walkę przeciwko zaborcy - omawia sposób organizacji i funkcjonowania polskiego państwa podziemnego- omawia rolę, jaką odegrał Romuald Traugutt w powstaniu styczniowym		
Zabór rosyjski po powstaniu styczniowym	• Przyczyny upadku powstania styczniowego • Znaczenie powstania styczniowego • Represje po upadku powstania styczniowego • Postawy Polaków wobec zaborców	- stosuje pojęcie *pozytywizm warszawski* - omawia przyczyny upadku powstania - wymienia represje władzy carskiej wobec polskiego szkolnictwa	- stosuje pojęcia *noc apuchtinowska, lojalizm, trójlojalizm* - lokalizuje w czasie wprowadzenie urzędu generał-gubernatora (1874), początek nocy apuchtinowskiej (1879) - wyjaśnia, jakie znaczenie miało powstanie styczniowe dla walk Polaków o niepodległość - omawia represje wobec uczestników powstania - charakteryzuje represje wobec Królestwa	- stosuje pojęcie *tajne komplety* - lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Urządzającego (1864), wprowadzenie j. rosyjskiego jako urzędowego (1866) likwidację Banku Polskiego (1885), założenie Uniwersytetu Latającego (1885), likwidację Szkoły Głównej (1869) - identyfikuje postacie Władysława Czartoryskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Jadwigę Szczawińską-	- lokalizuje w czasie powstanie zabajkalskie (1866), rozpoczęcie likwidacji Kościoła unickiego (1875), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1866) - wyjaśnia, dlaczego stanowisko pozytywistów warszawskich było bardziej popularne od postawy trójlojalistycznej - omawia położenie Kościoła katolickiego i unickiego po powstaniu styczniowym	- ocenia postawy Polaków wobec zaborców po powstaniu styczniowym

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			Polskiego	Dawidową - wyjaśnia, w jaki sposób Polacy wyrażali postawę opozycyjną wobec polityki władz zaborczych po powstaniu styczniowym - wyjaśnia, w jaki sposób represje popowstaniowe wpłynęły na życie Polaków pod zaborem rosyjskim - omawia postawy Polaków wobec rosyjskich represji po upadku powstania styczniowego		
Sytuacja w zaborze pruskim i austriackim	• Germanizacyjna polityka władz niemieckich • Postawy Polaków wobec germanizacji • W walce o polskość • Polityka władz austriackich i postawy Polaków wobec niej • Autonomia galicyjska	- stosuje pojęcie *germanizacja* - lokalizuje w czasie, początek strajku dzieci polskich we Wrześni (1901), - identyfikuje postać Michała Drzymały - wymienia decyzje władz pruskich zmierzające do germanizacji szkolnictwa - wymienia działania Polaków, które były	- stosuje pojęcia *Kulturkampf, rugi pruskie* - lokalizuje w czasie Kulturkampf (1871–1878), powstanie Komisji Kolonizacyjnej (1886), rugi pruskie (1885–1890), powstanie Hakaty (1894), - identyfikuje postacie Mieczysława Ledóchowskiego, Piotra Wawrzyniaka - omawia politykę kul-	- stosuje pojęcie *stańczycy* - lokalizuje w czasie wprowadzenie j. niemieckiego jako urzędowego w zaborze pruskim (1876), nadanie Galicji autonomii (1867), uchwalenie noweli osadniczej (1904), strajk szkolny w Wielkopolsce (1906), ustawę kagańcową (1908), ustawę	- stosuje pojęcie *wiryliści* - lokalizuje w czasie powstanie Towarzystwa Przyjaciół Wzajemnego Pouczania się i Opieki nad Dziećmi „Warta” (1894) - identyfikuje postacie Floriana Stablewskiego, Anieli Tułodzieckiej, Floriana Ceynowy, Hieronima Derdowskiego, Walentego	- ocenia postawy Polaków wobec germanizacji - ocenia rolę Galicji jako ostoi polskiego życia narodowego - wyjaśnia, dlaczego Galicję nazywano polskim Piemontem

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

		przykładem walki z germanizacją - wymienia instytucje życia politycznego, społecznego i kulturalnego, które były przejawem autonomii galicyjskiej	turkampfu w zaborze pruskim - wyjaśnia, w jaki sposób władze pruskie walczyły z polskością w sferze ekonomicznej - omawia postawy Polaków wobec germanizacji szkolnictwa i życia gospodarczego - przedstawia okoliczności wprowadzenia autonomii w Galicji	wywłaszczeniową (1908), wprowadzenia j. polskiego jako urzędowego w Galicji (1859), powołanie Sejmu Krajowego (1861), powstanie Rady Szkolnej Krajowej (1867) - identyfikuje postacie Ferdynanda Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Henryka Tiedemanna, Agenora Gołuchowskiego, Kazimierza Badeniego, Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego - wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Hakata - wyjaśnia, dlaczego walkę Polaków z germanizacją w zaborze pruskim nazywa się najdłuższą wojną nowoczesnej Europy - przedstawia poglądy konserwatystów krakowskich zwanych stańczykami	Barczewskiego, Antoniego Wolszlegiera, Jana Liszewskiego, Wojciecha Kętrzyńskiego, Karola Miarki, Franciszka Smolki, Kazimierza Grocholskiego - omawia działalność Polaków walczących o polskość Warmii, Mazur, Górnego Śląska i Pomorza Gdańskiego - omawia przyczyny łagodzenia polityki władz zaborczych wobec Polaków w Galicji	
Gospodarka i społeczeństwo ziem polskich	• Praca organiczna i praca u podstaw • Rolnictwo w trzech	- stosuje pojęcia *praca organiczna, praca u podstaw*	- stosuje pojęcie *asymilacja* - lokalizuje w czasie	- stosuje pojęcie *syjoniści* - lokalizuje w czasie	- stosuje pojęcia *litwacy, sztetl, jidysz, Haskala*	- ocenia znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	zaborach • Rozwój przemysłu • Przemiany społeczne • Asymilacja Żydów • Emancypantki	- lokalizuje w czasie powstanie Polskiej Macierzy Szkolnej (1905) - identyfikuje postać, Hipolita Cegielskiego - wymienia cechy charakterystyczne pracy organicznej i pracy u podstaw - przedstawia przykłady działań w zakresie pracy organicznej i pracy u podstaw we wszystkich trzech zaborach	otwarcie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (1845), wynalezienia lampy naftowej (1853) - identyfikuje postacie Ignacego Łukasiewicza, Elizy Orzeszkowej - omawia kierunki rozwoju przemysłu w Królestwie Polskim - wyjaśnia, jaką rolę gospodarczą i społeczną odgrywał okręg łódzki - przedstawia postulaty i działania polskich emancypantek	zniesienie granicy celnej między Rosją a Królestwem Polskim (1851) - identyfikuje postacie Dezyderego Chłapowskiego, Karola Marcinkowskiego Franciszka Stefczyka, Narcyzy Żmichowskiej, Piotra Wawrzyniaka - charakteryzuje przemiany w rolnictwie na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. - opisuje rozwój przemysłu w zaborze pruskim i austriackim - omawia przyczyny i skutki asymilacji Żydów - wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany gospodarcze oraz społeczne i narodowe na polskiej wsi miało uwłaszczenie	- identyfikuje postacie Gustawa Potworowskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Ludwika Zamenhofa - porównuje rozwój rolnictwa we wszystkich trzech zaborach - charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. - opisuje położenie mniejszości żydowskiej na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.	kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego
Nowe nurty polityczne	• Ruch socjalistyczny na ziemiach polskich • Dwa nurty w polskim ruchu socjalistycznym • Kształtowanie się ruchu narodowego	- lokalizuje w czasie rewolucje socjalistyczną (1905–1907) - identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa	- stosuje pojęcie *solidaryzm narodowy* - lokalizuje w czasie działalność Wielkiego Proletariatu (1882-1885), powstanie Polskiej Partii Socjali-	- stosuje pojęcie *serwituty* - lokalizuje w czasie utworzenie Ligi Polskiej (1887), powstanie Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji	- lokalizuje w czasie rozłam w Polskiej Partii Socjalistycznej (1906), rozłam w Polskim Stronnictwie Ludowym (1913) - identyfikuje postacie	– ocenia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	• Narodowa Demokracja • Rozwój ruchu ludowego na ziemiach polskich • Rewolucja 1905 roku w Rosji • Rewolucja 1905 roku na ziemiach polskich • Skutki rewolucji z lat 1905–1907 na ziemiach polskich	- wymienia polskie partie polityczne reprezentujące ruch socjalistyczny, ludowy i narodowy - omawia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich	stycznej (1892), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), powstanie Ligi Narodowej (1893), powstanie Stronnictwa Ludowego (1895), założenie Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903), krwawą niedzielę w Petersburgu (22 I 1905), strajki szkolne na ziemiach polskich (1905–1908) , , , - identyfikuje postacie Ludwika Waryńskiego, Bolesława Limanowskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wojciecha Korfantego, Mikołaja II - wymienia postulaty programowe polskiego ruchu socjalistycznego, ludowego i narodowego - wyjaśnia, dlaczego	i Śląska Cieszyńskiego (1897), powstanie robotnicze w Łodzi (VI 1905) - identyfikuje postacie Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Róży Luksemburg, Zygmunta Balickiego, Stanisława Stojałowskiego, Marii i Bolesława Wysłouchów - omawia proces budowania polskiego ruchu narodowego - omawia okoliczności powstania ruchu ludowego - przedstawia przebieg rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich - przedstawia cele strajków szkolnych w latach 1905–1908	Aleksandra Sulkiewicza, Aleksandra Malinowskiego, Jana Ludwika Popławskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Karola Lewakowskiego, Jana Stapińskiego - porównuje cele i założenia programowe PPS i SDKPiL - omawia rozwój partii socjalistycznych, narodowych i ludowych na ziemiach polskich - lokalizuje w przestrzeni ośrodki wystąpień robotniczych w okresie rewolucji z lat 1905–1907	

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			doszło do wybuchu rewolucji 1905-1907 w Rosji i na ziemiach polskich			
Polska kultura i nauka przełomu XIX i XX wieku	• Polski pozytywizm • Rola historii w polskiej kulturze • Młoda Polska • Malarstwo i rzeźba przełomu XIX i XX wieku • Polska nauka w drugiej połowie XIX wieku • Polscy naukowcy na świecie	- stosuje pojęcia *pozytywizm warszawski, Młoda Polska (modernizm)* - lokalizuje w czasie pozytywizm w kulturze polskiej (1864–1890), okres Młodej Polski w kulturze polskiej (1890–1918) - identyfikuje postacie Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki, Marii Skłodowskiej-Curie - wymienia przykłady dzieł tworzonych „ku pokrzepieniu serc”	- stosuje pojęcie *malarstwo historyczne* - lokalizuje w czasie Nagrodę Nobla z fizyki dla Marii Skłodowskiej-Curie (1903), Literacką Nagrodę Nobla dla Henryka Sienkiewicza (1905), Nagrodę Nobla z chemii dla Marii Skłodowskiej-Curie (1911) - identyfikuje postacie Elizy Orzeszkowej, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Stanisława Wyspiańskiego, Ignacego Jana Paderewskiego - omawia problematykę polskiej literatury pozytywistycznej - wyjaśnia, jaką rolę odgrywała historia w polskiej kulturze	- stosuje pojęcia *warszawska i krakowska szkoła historyczna, etnografia* - identyfikuje postacie Aleksandra Świętochowskiego, Marii Konopnickiej, Adama Asnyka, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Stanisława Przybyszewskiego, Jana Kasprowicza, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Gabrieli Zapolskiej, Stanisława Witkiewicza, Jacka Malczewskiego, Leona Wyczółkowskiego, Józefa Mehoffera, Olgi Boznańskiej,Heleny Modrzejewskiej, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego, Kazimierza Funka, Edmunda Biernackiego, Wacława Sierpińskiego - wyjaśnia, jaką rolę	- stosuje pojęcia *neoromantyzm, bohema (cyganeria)* - identyfikuje postacie Juliana Ochorowicza, Michała Bobrzyńskiego, Józefa Szujskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego, Artura Górskiego, Tadeusza Micińskiego, Mieczysława Karłowicza, Feliksa Nowowiejskiego, Karola Szymanowskiego, Edmunda Strzeleckiego, Ernesta Malinowskiego, Ignacego Domeyki, Jana Czerskiego, Benedykta Dybowskiego, Rudolfa Modrzejewskiego, Bronisława Piłsudskiego, Kazimierza Prószyńskiego, Jana Szczepanika, Oskara Kolberga - porównuje poglądy krakowskiej i warszaw-	- ocenia wkład twórców okresu pozytywizmu i Młodej Polski w rozwój kultury narodowej - omawia wkład polskich naukowców w rozwój państw ameryki południowej i badania nad środowiskiem przyrodniczym Syberii

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

				odgrywała inteligencja w okresie pozytywizmu - omawia cechy charakterystyczne literatury i sztuki okresu Młodej Polski	skiej szkoły historycznej - omawia dorobek polskich naukowców działających w drugiej połowie XIX i na początku XX w.	
Rozdział V. I wojna światowa						
Przyczyny światowego konfliktu	• Międzynarodowy układ sił • Powstanie sojuszy • Wojna rosyjsko-japońska • Wyścig zbrojeń • Kocioł bałkański	- stosuje pojęcia *trójprzymierze, trójporozumieniem (ententa)* - lokalizuje w czasie wojnę japońsko-rosyjską (1904–1905) - lokalizuje w przestrzeni państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia - wyjaśnia, dlaczego ukształtowały się trójprzymierze i trójporozumienie	- stosuje pojęcia *belle epoque, państwa centralne, kocioł bałkański* - lokalizuje w czasie zawarcie trójprzymierza (1882), powstanie ententy (1904), I wojnę bałkańską (1912–1913), II wojnę bałkańską (1913) - identyfikuje postać Wilhelma II - omawia proces tworzenia się bloków polityczno-militarnych przez I wojną światową - wymienia cele, które skłaniały mocarstwa europejskie do zwierania sojuszy - wyjaśnia, dlaczego sytuację na Bałkanach nazywano „kotłem	- lokalizuje w czasie zawiązanie sojuszu Francji z Rosją (1892), zdobycie Port Artur przez Japonię (1905), bitwę pod Cuszimą (1905), przyłączenie się Rosji do ententy (1907), aneksję Bośni przez Austro-Węgry (1908) - lokalizuje w przestrzeni państwa, które na skutek wojen bałkańskich uzyskały największe zdobycze terytorialne - omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej - wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń na początku XX w. - przedstawia skutki	- stosuje pojęcie *Weltpolitik* - charakteryzuje międzynarodowy układ sił na przełomie XIX i XX w. - wyjaśnia, jakie skutki miało prowadzenie Weltpolitik przez Niemcy - wyjaśnia, jak polityka Niemiec na przełomie XIX i XX w. wpłynęła na światowy układ sił - opisuje sytuację na Bałkanach na początku XX w.	- ocenia wpływ sytuacji na Bałkanach na wybuch konfliktu światowego

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			bałkańskim”	wojen bałkańskich		
Fronty Wielkiej Wojny	• Zamach w Sarajewie • Wybuch I wojny światowej • Nieudana wojna błyskawiczna • Wojna pozycyjna na froncie zachodnim • Front wschodni • Front bałkański i włoski	- stosuje pojęcia *wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna* - lokalizuje w czasie wybuch I wojny światowej (28 VII 1914) - lokalizuje w czasie i przestrzeni zamach na arcyksięcia Franciszka Ferdynanda - wyjaśnia, na czym polegał plan wojny błyskawicznej - charakteryzuje sposób prowadzenia wojny pozycyjnej	- stosuje pojęcie *wojna manewrowa* - lokalizuje w czasie zamach w Sarajewie (VI 1914), bitwę nad Marną (IX 1914), wystąpienia Włoch z trójprzymierza (1915), bitwę pod Verdun (II-XII 1916), bitwę nad Sommą (VII-XI 1917), , - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Tannenbergiem (VIII 1914) - identyfikuje postacie Franciszka Ferdynanda Habsburga, Alfreda von Schlieffena - wyjaśnia, na czym polegał tzw. efekt domina w przypadku wybuchu I wojny światowej - omawia okoliczności, w jakich załamał się niemiecki plan wojny błyskawicznej - wyjaśnia, na czym polegała wojna manewrowa	- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę o Gallipoli (1915-1916), bitwę pod Gorlicami (1915) - lokalizuje w przestrzenia państwa, które uczestniczyły w wojnie po stronie państw centralnych lub ententy - identyfikuje postacie Ferdynanda Focha, Paula von Hindenburga - omawia polityczne konsekwencje zamachu w Sarajewie - wyjaśnia, jaką rolę odgrywały nowe rodzaje broni zastosowane na froncie zachodnim - omawia przebieg działań wojennych na froncie zachodnim i wschodnim - wymienia kluczowe momenty w przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim w latach	- lokalizuje w czasie przystąpienie Japonii do wojny po stronie ententy (1914), przystąpienie Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914), przystąpienie Bułgarii do wojny po stronie państw centralnych (1915), przystąpienie Rumunii do wojny po stronie ententy (1916), przystąpienie Grecji do wojny po stronie ententy (1917) - identyfikuje postać Gawriło Principa - omawia zmiany w składzie trójprzymierza i trójporozumienia - omawia różnice między działaniami zbrojnymi na froncie wschodnim i zachodnim - opisuje działania wojenne na froncie bałkańskim i włoskim	- ocenia skuteczność wojny pozycyjnej i manewrowej

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

				1914-1916		
Rewolucje w Rosji	• Rewolucja lutowa • Okres dwuwładzy • Rewolucja październikowa • Wojna domowa • Rosja po rewolucji	- stosuje pojęcia *rewolucja lutowa, rewolucja październikowa* - lokalizuje w czasie wybuch rewolucji lutowej (III 1917), wybuch rewolucji październikowej (6/7 XI 1917) - identyfikuje postacie Mikołaja II, Włodzimierza Lenina - omawia skutki rewolucji październikowej	- stosuje pojęcia *dwuwładza, bolszewicy, dyktatura proletariatu* - lokalizuje w czasie powołanie Rządu Tymczasowego (III 1917), podpisanie pokoju brzeskiego (3 III 1918), wojnę domową (1919–1920) - identyfikuje postacie Aleksandra Kiereńskiego, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego - wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej - charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji - wyjaśnia, jaką rolę odegrał Włodzimierz Lenin w czasie rewolucji rosyjskich - wyjaśnia, dlaczego Rosja po rewolucji stała się państwem totalitarnym	- stosuje pojęcie *tezy kwietniowe* - lokalizuje w czasie abdykację Mikołaja II (III 1917), ogłoszenie tez kwietniowych (IV 1917), uchwalenie konstytucji rosyjskiej (VII 1918), egzekucję rodziny carskiej (VII 1918) - identyfikuje postać Grigorija Rasputina - omawia sytuację militarną, polityczną i gospodarczą w Rosji do 1917 r. - wyjaśnia, dlaczego bolszewicy w okresie dwuwładzy cieszyli się rosnącym poparciem - opisuje przebieg rewolucji październikowej - omawia proces budowania ZSRS - przedstawia przyczyny wojny domowej - przedstawia metody, jakie stosowali bolszewicy w celu umoc-	- stosuje pojęcia *mienszewicy, eserowcy, kadeci* - identyfikuje postacie Jurija Martowa, Wiktora Czernowa, Pawła Miłukowa, Antona Denikina, Aleksandra Kołczaka, Piotra Wrangla - omawia i porównuje programy rosyjskich stronnictw politycznych - wyjaśnia, co przyczyniło się do sukcesu Armii Czerwonej w wojnie domowej - wyjaśnia, co skłoniło Lenina do brutalnej rozprawy z carem i jego rodziną	- ocenia metody stosowane przez bolszewików w celu umocnienia swojej władzy - omawia wpływ rewolucji rosyjskich na układ sił w Europie podczas I wojny światowej

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

				nienia swojej władzy		
Klęska państw centralnych	• Wojna na morzach • Przystąpienie Stanów Zjednoczonych do wojny • Sytuacja państw centralnych • Klęska państw centralnych • Rewolucja w Niemczech • Skutki Wielkiej Wojny	- stosuje pojęcie *nieograniczona wojna podwodna* - lokalizuje w czasie przystąpienie USA do wojny (IV 1917), rozejm w Compiègne i zakończenie I wojny światowej (11 XI 1919) - identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona - wymienia założenia planu pokojowego Thomasa Woodrowa Wilsona - omawia postanowienia rozejmu w Compiègne	- lokalizuje w czasie rozpoczęcie przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1915), pokój brzeski (3 III 1918), rewolucję listopadową w Niemczech (XI 1918 – IV 1919) - identyfikuje postać Karola I Habsburga - wyjaśnia okoliczności i skutki zawarcia pokoju w Brześciu - przedstawia skutki polityczne, gospodarcze i społeczne Wielkiej Wojny	- stosuje pojęcie *Mitteleuropa* - lokalizuje w czasie kapitulację Austro-Węgier (3 XI 1918) - lokalizuje w czasie i przestrzeni II bitwę nad Marną (VIII 1918) - wyjaśnia, dlaczego Niemcy zdecydowały się na nieograniczoną wojnę podwodną - wyjaśnia, jakie skutki przyniosła nieograniczona wojna podwodna - przedstawia okoliczności przystąpienia stanów Zjednoczonych do wojny - wyjaśnia, dlaczego państwa centralne poniosły klęskę w I wojnie światowej	- lokalizuje w czasie wysłanie depeszy Zimmermanna (I 1917) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę jutlandzką (V-VI 1916) - identyfikuje postaci Arthura Zimmermanna i Heinricha von Eckardta Karola I Habsburga - omawia problemy, z jakimi zmagały się państwa centralne po 1916 r. - omawia przebieg i skutki rewolucji listopadowej w Niemczech	– ocenia polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki I wojny światowej – ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej
Polacy na frontach Wielkiej Wojny	• Polacy u boku państw centralnych • Legiony Polskie u boku Austro-Węgier • Formacje polskie u boku Rosji	- stosuje pojęcie *Legiony Polskie* - lokalizuje w czasie sformowanie Legionów Polskich (VIII 1914)	- stosuje pojęcia *kryzys przysięgowy, Błękitna Armia* - lokalizuje w czasie wymarsz Kompanii Kadrowej (VIII 1914),	- stosuje pojęcie *bajończycy* - lokalizuje w czasie powstanie bajończyków (VIII 1914), powstanie Polskiej Orga-	- lokalizuje w czasie powstanie Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912), po-	- ocenia, jakie znaczenie dla Polaków mogła mieć walka w wojnie toczonej przez zaborców - ocenia, czy polskie

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	• Szlak bojowy Legionów Polskich • Wojsko polskie we Francji	- identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego - wyjaśnia, jakie były zasługi Józefa Piłsudskiego dla tworzenia polskich formacji wojskowych w czasie I wojny światowej - wymienia polskie formacje wojskowe walczące po stronie państw centralnych i ententy	sformowanie Błękitnej Armii (VI 1917), kryzys przysięgowy (VII 1917) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Rokitną (VI 1915), bitwę pod Kostiuchnówką (VII 1917), bitwę pod Kaniowem (V 1918) - identyfikuje postacie Józefa Hallera, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego - omawia polityczne koncepcje niepodległościowe w Galicji i Królestwie Polskim - przedstawia skutki kryzysu przysięgowego	nizacji Wojskowej (X 1914) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Limanową (XII 1914) - identyfikuje postać Edwarda Rydza-Śmigłego - przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich - wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać I Kompania Kadrowa - omawia szlak bojowy Legionów Polskich - wyjaśnia, w jakim celu powołano Polską Organizację Wojskową - przedstawia formacje polskie, które powstały u boku Rosji	wstanie Centralnego Komitetu Narodowego (VII 1914), powstanie Naczelnego Komitetu Narodowego (VIII 1914), powstanie Komitetu Narodowego Polskiego (XI 1914), powstanie Komitetu Narodowego Polskiego w Lozannie (1917) - identyfikuje postacie Tadeusza Kasprzyckiego, Władysława Prażmowskiego ps. Belina - omawia proces formowania wojska polskiego we Francji - omawia genezę Legionów Polskich	jednostki wojskowe walczące w czasie I wojny światowej spełniły pokładane w nich nadzieje
Sprawa polska na arenie międzynarodowej	• Sprawa polska na początku wojny • Państwa centralne wobec sprawy polskiej • Sprawa polska w polityce państw ententy • Polacy na konferencji	- lokalizuje w czasie wydanie Manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), orędzie Thomasa Woodrowa Wilsona (8 I 1918), traktat wersalski (28 VI 1919) - identyfikuje postacie, Thomasa Woodrowa Wilsona, Ignacego	- stosuje pojęcie *mały traktat wersalski* - lokalizuje w czasie powołanie Rady Regencyjnej (IX 1917), konferencję pokojową w Paryżu (18 I 1919–21 I 1920) - identyfikuje postacie Wilhelma II, Francisz-	- lokalizuje w czasie odezwę księcia Mikołaja (VIII 1914), odezwę Mikołaja II (XII 1916) - identyfikuje postacie Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego, Zdzisława Lubomirskiego, Jana Kucharzewskiego	- lokalizuje w czasie powołanie Tymczasowej Rady Stanu (I 1917), powołanie rządu Jana Kucharzewskiego (XI 1917) - charakteryzuje stosunek państw centralnych do sprawy polskiej	- ocenia znaczenie Aktu 5 listopada dla narodu polskiego - ocenia rolę, jaką w propagowaniu sprawy polskiej w latach 1914–1919 odegrał Ignacy Jan Paderewski

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	pokojowej w Paryżu	Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego - wymienia postanowienia Aktu 5 listopada - wyjaśnia, dlaczego plan pokojowy prezydenta T. W. Wilsona miał przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej	ka Józefa, Mikołaja II - wymienia dokumenty dotyczące sprawy polskiej wydawane przez państwa centralne i państwa ententy prawne - przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski	- omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w momencie wybuchu wojny - wyjaśnia, w jaki sposób władze niemieckie i austriackie realizowały obietnice zawarte w Akcie 5 listopada - wyjaśnia, co miało wpływ na zmianę w stanowisku Rosji wobec sprawy polskiej	- omawia przemiany, jakie zachodziły w stanowisku Rosji wobec sprawy polskiej	
Rozdział VI. Świat po I wojnie światowej						
Ład wersalski	• Traktat wersalski • Rozpad Austro-Węgier • Traktaty z Bułgarią i Turcją • Nowe państwa w Europie • Liga Narodów • Mały traktat wersalski • Pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy	- stosuje pojęcie *Liga Narodów* - lokalizuje w czasie traktat wersalski (28 VI 1919), powstanie Ligi Narodów (I 1920) - lokalizuje w przestrzeni nowe kraje, które powstały w Europie po 1918 r. - wymienia postanowienia traktatu wersalskiego	- stosuje pojęcie *mały traktat wersalski* - lokalizuje w czasie traktat w Saint-Germain z Austrią (IX 1919), traktat w Neuilly z Bułgarią (XI 1919), traktat w Trianon z Węgrami (VI 1920), traktat w Sèvres z Turcją (VIII 1920), traktat w Lozannie (VII 1923) - wymienia postanowienia pokojów z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją - wyjaśnia przyczyny powstania Ligi Naro-	- stosuje pojęcie *ruch paneuropejski* - lokalizuje w czasie dołączenia Niemiec do Ligii Narodów (1926), dołączenia ZSRS do Ligi Narodów (1934) - lokalizuje w przestrzeni postanowienia traktatu wersalskiego - identyfikuje postać Mustafy Kemala Paszy - wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do rozpadu Austro-Węgier - omawia strukturę organizacyjną Ligi Na-	- identyfikuje postacie Richarda Coudenhove-Kalergiego, Aristide'a Brianda, Franka Kellogga - wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku sułtanatu w Turcji - omawia pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy - omawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej	- ocenia skutki wprowadzenia tzw. małego traktatu wersalskiego - ocenia rolę Ligi Narodów w okresie międzywojennym - ocenia, jakie znaczenie miały w okresie międzywojennym ruchy na rzecz zjednoczenia Europy

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			dów	rodów - wyjaśnia, dlaczego doszło do przyjęcia tzw. małego traktatu wersalskiego		
ZSRS – imperium komunistyczne	• Powstanie ZSRS • Gospodarka ZSRS • Rządy Stalina • Kult jednostki • Międzynarodowa działalność Kominternu • Zbrodnie sowieckie przed II wojną światową • Rywalizacja i współpraca ZSRS i Niemiec	- stosuje pojęcia *Nowa Polityka Ekonomiczna, kult jednostki* - lokalizuje w czasie utworzenie ZSRS (XII 1922) - identyfikuje postacie Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina - omawia zasady Nowej Polityki Ekonomicznej - wyjaśnia, na czym polegał kult jednostki w ZSRS	- stosuje pojęcia *komunizm wojenny, czystki, łagier, Gułag* - lokalizuje w czasie funkcjonowanie NEP (1921–1928), traktat w Rapallo (IV 1922), początek rządów Stalina (1924), , pakt Ribbentrop–Mołotow (23.08.1939) - identyfikuje postacie Lwa Trockiego, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa - omawia okoliczności powstania ZSRS - wyjaśnia, na czym polegał komunizm wojenny i jakie niósł ze sobą skutki gospodarcze - wyjaśnia, w jakim celu wprowadzono kult Józefa Stalina w ZSRS - wyjaśnia, na czym	- stosuje pojęcia *Międzynarodówka Komunistyczna (Komintern), kolektywizacja rolnictwa, sowchoz, kołchoz, front ludowy* - lokalizuje w czasie wielką czystkę (1936–1938), Wieli Głód na Ukrainie (1932–1933), operację polską NKWD (1937–1938) - lokalizuje w przestrzeni obszar głodu w latach 1932–1933; regiony, w których znalazły się największe skupiska łagrów - wymienia i opisuje etapy przebudowy gospodarki ZSRS - wyjaśnia, jakie cele gospodarcze przyświecały władzy radzieckiej po 1928 r. - omawia skutki kolektywizacji rolnictwa w ZSRS	- lokalizuje w czasie powołanie Kominternu (1919) - identyfikuje postacie Grigorija Zinowiewa, Lwa Kamieniewa, Nikołaja Bucharina - omawia działalność Kominternu - przedstawia metody, jakimi Józef Stalin pozbywał się swoich przeciwników politycznych - wyjaśnia, dlaczego Józef Stalin zdecydował się na zbliżenie polityczne z III Rzeszą - wyjaśnia, na czym polegał fasadowy charakter ZSRS jako państwa federacyjnego	- ocenia politykę Józefa Stalina wobec przeciwników politycznych i własnego narodu - ocenia, jakie skutki przyniosło zrealizowanie w praktyce planu budowy państwa komunistycznego

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			polegał i jak działał system łagrów w ZSRS - opisuje relacje radziecko-niemieckie w okresie międzywojennym	- przedstawia przykłady zbrodni sowieckich przed II wojną światową - charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina		
Czas Wielkiego Kryzysu	• Skutki I wojny światowej • Czas koniunktury • Wielki kryzys • *New Deal*	- stosuje pojęcia *Wielki Kryzys, New Deal,* - lokalizuje w czasie Wielki Kryzys (1929-1933), wprowadzenie planu New Deal (1933) - wymienia zjawiska i procesy charakterystyczne dla Wielkiego Kryzysu - omawia założenia New Deal	- stosuje pojęcia *inflacja, hiperinflacja, koniunktura, "czarny czwartek", nacjonalizacja, interwencjonizm* - lokalizuje w czasie „czarny czwartek" (24 X 1929) - identyfikuje postacie Franklina Delano Roosevelta - charakteryzuje gospodarcze i społeczne skutki I wojny światowej - przedstawia działania podjęte w ramach realizacji New Deal	- stosuje pojęcia *bańka kredytowa, deflacja, autarkia, handel barterowy, etatyzm, monopol, keynesizm* - lokalizuje w czasie hiperinflację w Europie (1923), okupację Zagłębia Ruhry przez aliantów (1923–1925) - identyfikuje postać Johna Keynesa - wyjaśnia, z jakiego powodu po I wojnie światowej pojawiło się zjawisko hiperinflacji - wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze miała tzw. bańka kredytowa w USA	- lokalizuje w czasie epidemię grypy hiszpanki (1918–1920) - przedstawia, w jaki sposób państwa europejskie próbowały chronić swoją gospodarkę przed Wielkim Kryzysem	- ocenia rolę keynesizmu w wychodzeniu USA i państw europejskich z Wielkiego Kryzysu - ocenia skutki Wielkiego Kryzysu
Rozwój faszyzmu i nazizmu	• Kryzys demokracji w Europie • Narodziny włoskiego faszyzmu • Republika	- stosuje pojęcia *faszyzm, ruch narodowosocjalistyczny (nazizm), Führer* - lokalizuje w czasie	- stosuje pojęcie *Duce* - lokalizuje w czasie marsz na Rzym (1922), traktaty w Locarno (1925), „noc długich	- stosuje pojęcia *protekcjonizm gospodarczy, eugenika* - lokalizuje w czasie powstanie ruchu fa-	- lokalizuje w czasie powstanie Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921), powstanie obozów	- ocenia, które założenia ideologii nazistowskiej mogły prowadzić do zbrodniczej działalności jej zwolenników

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	Weimarska • Powstanie nazizmu • Przejęcie władzy przez Hitlera • Rządy Hitlera • Społeczeństwo III Rzeszy • Początki zbrodni hitlerowskich	początek rządów Mussoliniego (1922), początek rządów Hitlera (I 1933) - identyfikuje postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera - wymienia założenia doktryny faszyzmu i nazizmu	noży" (1934), ustawy norymberskie (1935), „noc kryształową" (1938) - identyfikuje postacie Heinricha Himmlera, Josefa Goebbelsa - omawia działania, jakie podjął Benito Mussolini w celu utworzenia państwa faszystowskiego we Włoszech - omawia przyczyny narodzin nazizmu w Niemczech - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Adolf Hitler przejął władzę w Niemczech - omawia proces tworzenia niemieckiego państwa nazistowskiego - omawia metody, które stosowali naziści w celu stworzenia posłusznego sobie społeczeństwa - przedstawia rolę, jaką odgrywała propaganda w nazistowskich Niemczech	szystowskiego we Włoszech (1919), pucz monachijski (1923), pakty laterańskie (1929), Republikę Weimarską (1919–1933), rozpoczęcie zbrojeń przez Niemcy (1935), remilitaryzację Nadrenii (1936) - identyfikuje postacie Wiktora Emanuela III, Paula von Hindenburga - wyjaśnia, dlaczego Europa w końcu lat 20. i na początku lat 30. XX w. przeżywała kryzys demokracji - wyjaśnia, jaką rolę odegrali Benito Mussolini i Adolf Hitler w budowaniu państwa totalitarnego we Włoszech i Niemczech - wyjaśnia, z czego wynikał antysemityzm nazistowski i jakie miał konsekwencje - omawia okoliczności i skutki puczu monachijskiego - wyjaśnia, dlaczego	koncentracyjnych w Niemczech (1933), podpalenie Reichstagu (II 1933) - identyfikuje postać Alfreda Rosenberga - omawia proces tworzenia się faszyzmu we Włoszech - charakteryzuje sytuację wewnętrzną i politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej - wymienia grupy, które zostały wykluczone ze społeczeństwa niemieckiego i przedstawia stosowane wobec nich metody represji - wyjaśnia, jakie znaczenie naziści przypisywali eugenice - porównuje założenia ideowe włoskiego faszyzmu i niemieckiego nazizmu - wyjaśnia, w jaki sposób naziści pozbyli się opozycji politycznej w Niemczech	- wymienia działania włoskich faszystów i niemieckich nazistów, które świadczą o totalitarnym charakterze stworzonych przez nich państw

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			- wymienia działania nazistów, które miały prowadzić do eksterminacji Żydów w Niemczech	Adolf Hitler rozprawił się z przywódcami SA - wymienia przykłady zbrodni hitlerowskich w latach 30. XX w.		
Przemiany społeczne w okresie międzywojennym	• Emancypacja kobiet • Rozwój oświaty i sytuacja wyznaniowa • Rozwój mass mediów • Kultura masowa w okresie międzywojennym • Rozwój techniki • Architektura okresu międzywojennego	- stosuje pojęcia *demokratyzacja, społeczeństwo masowe* - omawia społeczne, polityczne i kulturowe skutki emancypacji kobiet - wymienia cechy kultury masowej	- stosuje pojęcia *mass media, społeczeństwo konsumpcyjne, socrealizm, modernizm* - omawia przyczyny i skutki powstania kultury masowej - wyjaśnia, na czym polegał socrealizm - omawia cechy charakterystyczne architektury okresu międzywojennego	- stosuje pojęcie *funkcjonalizm* - lokalizuje w czasie pierwszą audycję telewizyjną (1928), ogłoszenie Karty ateńskiej (1933) - wyjaśnia, dlaczego w okresie międzywojennym pogłębiło się zjawisko laicyzacji - charakteryzuje kierunki w rozwoju techniki w okresie międzywojennym	- stosuje pojęcie *Karta ateńska* - identyfikuje postacie Le Corbusiera, Waltera Gropiusa - porównuje rozwój kultury masowej w państwach demokratycznych i totalitarnych	- ocenia skutki społeczne demokratyzacji życia po I wojnie światowej - ocenia, które wynalazki upowszechnione w okresie międzywojennym najbardziej zmieniły życie ludzi
Świat na drodze ku nowej wojnie	• Podboje Włoch i Japonii • Militaryzacja Niemiec • Wojna domowa w Hiszpanii • Przyłączenie Austrii do Niemiec • Rozbiory Czechosłowacji	- stosuje pojęcia *Anschluss, państwa osi* - lokalizuje w czasie ukształtowanie się osi Rzym–Berlin–Tokio (1936–1937), Anschluss Austrii (III 1938), aneksję Czechosłowacji przez Niemcy (III 1939) - lokalizuje w przestrzeni zdobycze Nie-	- stosuje pojęcia *Blitzkrieg, appeasement* - lokalizuje w czasie wojnę domową w Hiszpanii (VII 1936 – III 1939), układ monachijski (IX 1938) - identyfikuje postać Francisca Franco - wymienia działania Adolfa Hitlera zmierza-	- stosuje pojęcie *pakt antykominternowski* - lokalizuje w czasie powstanie cesarstwa Mandżukuo (1931), początek niemieckich zbrojeń (1935), napaść Włoch na Etiopię (X 1935 – V 1936), remilitaryzację Nadrenii (1936), napaść Japonii na Chiny (1937), ,	- lokalizuje w czasie wystąpienie Włoch z Ligi Narodów (1936), rzeź nankińską (1937/1938), zniszczenie Guerniki (1937) - identyfikuje postacie Hajle Sellasjego, Emila Hachy - omawia przyczyny wojny domowej w Hiszpanii	- ocenia postawę państw europejskich wobec wojny domowej w Hiszpanii - ocenia skutki stosowania polityki *appeasementu* wobec Adolfa Hitlera

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

		miec po przejęciu władzy przez Hitlera - identyfikuje postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera .	jące do uczynienia z Niemiec potęgi militarnej - wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zwołania międzynarodowej konferencji w Monachium - wymienia postanowienia konferencji monachijskiej - wyjaśnia, na czym polegała polityka appeasementu - omawia przyczyny i skutki Anschlussu Austrii - wymienia etapy ekspansji terytorialnej nazistowskich Niemiec w latach 30. XX w.	zajęcia Albanii przez Włochy (1939), aneksję Kłajpedy przez Niemcy (III 1939) - identyfikuje postacie Neville'a Chamberlaina, Edouarda Daladiera - omawia ekspansję terytorialną Japonii w Azji i jej skutki - przedstawia podboje Włoch w Afryce i Europie - charakteryzuje proces militaryzacji Niemiec - przedstawia proces budowania sojuszy polityczno-militarnych przez III Rzeszę - omawia losy Czechosłowacji po konferencji monachijskiej	- wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny w Hiszpanii miało wsparcie niemieckie i włoskie udzielone gen. Francisco Franco - wyjaśnia, kto i dlaczego opowiedział się po stronie wojsk republikańskich w wojnie domowej w Hiszpanii - porównuje politykę podbojów Włoch i III Rzeszy w okresie międzywojennym	
Rozdział VII. II Rzeczpospolita						
Odrodzenie Rzeczypospolitej	• Pierwsze ośrodki władzy • Odzyskanie niepodległości • Ustrój nowego państwa • Trudne początki niepodległości	- lokalizuje w czasie przejęcie przez Józefa Piłsudskiego władzy wojskowej w Polsce (11 XI 1918), uchwalenie małej konstytucji (20 II 1919) - identyfikuje postacie	- lokalizuje w czasie działalność Rady Regencyjnej (X 1917 – XI 1918), objęcie przez Józefa Piłsudskiego funkcji Tymczasowego Naczelnika Państwa (XI 1918), otwarcie obrad	- lokalizuje w czasie powstanie Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (XI 1918), rząd Jędrzeja Moraczewskiego (XI 1918 – I 1919), wybory do Sejmu Ustawodaw-	- przedstawia i ocenia reformy rządu Jędrzeja Moraczewskiego - przedstawia zniszczenia wojenne na ziemiach polskich	- ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w procesie kształtowania się początków niepodległości - wyjaśnia, jakie znaczenie dla odrodzonego państwa polskiego

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

		Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego - wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada 1918 r. jest uważany za datę odzyskania przez Polskę niepodległości	Sejmu Ustawodawczego (II 1920) - lokalizuje w przestrzeni siedziby pierwszych ośrodków władzy na ziemiach polskich - identyfikuje postacie Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego - omawia wydarzenia, które doprowadziły do odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 r. - wymienia lokalne ośrodki polskiej władzy powstałe w 1918 r. - opisuje problemy, na jakie napotykała integracja ziem wchodzących w skład odrodzonego państwa	czego (I 1919), rząd Ignacego Jana Paderewskiego (I – XII 1919) - porównuje programy lokalnych ośrodków polskiej władzy powstałych w 1918 r. - omawia ustrój II Rzeczypospolitej wynikający z małej konstytucji - omawia kolejne etapy odradzania się państwa polskiego		miało objęcie urzędu premiera przez Ignacego Jana Paderewskiego
Kształtowanie się granicy zachodniej i południowej	• Jaka powinna być odrodzona Polska? • Powstanie wielkopolskie • Powrót Pomorza do Polski • Wolne Miasto	- stosuje pojęcie *plebiscyt* - wymienia tereny, który były przedmiotem sporu między Rzecząpospolitą a Niemcami po I wojnie	- stosuje pojęcia *koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna (koncepcja jagiellońska)* - lokalizuje w czasie powstanie wielkopol-	- lokalizuje w czasie przybycie I.J. Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), podpisanie traktatu wersalskiego (VI 1919), zaślubiny Polski z morzem (II	- stosuje pojęcie *konwencja górnośląska* - lokalizuje w czasie rozejmu w Trewirze (II 1919), podział Śląska Cieszyńskiego (VII 1919), podział Górne-	- ocenia, czy podział Górnego Śląska po III powstaniu śląskim był korzystny dla Polski - omawia problemy, które mogły wynikać z podziału Górnego Śląs-

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

	Gdańsk • I powstanie śląskie • II powstanie śląskie • Plebiscyt i III powstanie śląskie • Spór o Śląsk Cieszyński • Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu	światowej - lokalizuje w przestrzeni obszary plebiscytowe, skutki plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku - identyfikuje postacie Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego - omawia założenia koncepcji inkorporacyjnej i federacyjnej	skie (27 XII 1918 – 16 II 1919), I powstanie śląskie (VIII 1919), plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu (VII 1920), II powstanie śląskie (VIII 1920), plebiscyt na Górnym Śląsku (III 1921), III powstanie śląskie (V-VII 1921) - lokalizuje w przestrzeni zasięg powstania wielkopolskiego, miejsce symbolicznych zaślubin Polski z morzem, Wolne Miasto Gdańsk, zasięg powstań śląskich - identyfikuje postacie Józefa Hallera, Wojciecha Korfantego - omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego - przedstawia znaczenie powrotu Pomorza do Polski - omawia przyczyny i skutki powstań śląskich - omawia wyniki plebiscytów na Górnym	1920) - identyfikuje postacie Stanisława Taczaka, Józefa Dowbora-Muśnickiego - przedstawia okoliczności wybuchu powstania wielkopolskiego - wyjaśnia, w jaki sposób rozstrzygnięto polsko-niemiecki spór o Pomorze - przedstawia międzynarodowe decyzje, jakie zapadły w kwestii podziału Górnego Śląska po III powstaniu śląskim	go Śląska (X 1921) - porównuje i ocenia koncepcje polityczne dotyczące kształtu odrodzonej Rzeczypospolitej - wymienia uprawnienia, jakie przyznano Polsce w Wolnym Mieście Gdańsku	ska oraz zapisów traktatu wersalskiego dotyczących Pomorza

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			Śląsku oraz na Warmii, Mazurach i Powiślu - omawia przyczyny i skutki sporu polsko-czeskiego o Śląsk Cieszyński			
Walki o granicę wschodnią	• Konflikt polsko-ukraiński • Początek konfliktu z bolszewikami • Ofensywa bolszewików • Bitwa Warszawska • Pokój ryski • Sprawa Wileńszczyzny	- stosuje pojęcie *cud nad Wisłą* - lokalizuje w czasie wojnę polsko-bolszewicka (14 II 1919 – 18 III 1921), pokój ryski (18 III 1921) - lokalizuje w czasie i przestrzeni Bitwę Warszawską (13-15 VIII 1920) - identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego - wyjaśnia, dlaczego Bitwę Warszawską nazwano *cudem nad Wisłą* - wymienia postanowienia pokoju ryskiego	- stosuje pojęcie *Orlęta Lwowskie* - lokalizuje w czasie wojnę polsko-ukraińską (XI 1918 – VII 1919), utworzenie Litwy Środkowej (X 1920), operację niemeńską (IX 1920) - lokalizuje w przestrzeni granicę określoną w pokoju ryskim, terytorium Litwy Środkowej - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Komarowem (VIII 1920) - identyfikuje postacie Michaiła Tuchaczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Lucjana Żeligowskiego - omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej - wyjaśnia, jaką rolę	- stosuje pojęcie *linia Curzona* - lokalizuje w czasie zawarcie sojuszu II RP z URL (IV 1920), utworzenie Rady Obrony Państwa (VII 1920) - lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie Kijowa przez wojska polskie i ukraińskie (V 1920) - lokalizuje w przestrzeni linię Curzona - identyfikuje postacie Symona Petlury, Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa - omawia walki Polaków o Lwów, Galicję Wschodnią i Wołyń w latach 1918-1919 - wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zawarcia sojuszu polsko-ukraińskiego - wyjaśnia, jakie skutki	- lokalizuje w czasie zawarcie traktatu brzeskiego z URL (II 1918) - identyfikuje postacie Feliksa Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego, Siemiona Budionnego - przedstawia proces tworzenia się państwowości ukraińskiej w Galicji Wschodniej - wymienia postanowienia konferencji w Spa - omawia skutki polityczne i militarne konferencji w Spa - przedstawia pertraktacje polsko-sowieckie w Mińsku i ich konsekwencje	- ocenia polityczne i militarne znaczenie Bitwy Warszawskiej - ocenia sposób rozwiązania polsko-litewskiego sporu o Wilno

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			odgrywała wojna propagandowa prowadzona w 1920 r. przez obie strony konfliktu - wyjaśnia, na czym polegał polski plan obrony Warszawy przed wojskami bolszewickimi	polityczne i militarne miała ofensywa bolszewików w 1920 r. - omawia etapy Bitwy Warszawskiej - porównuje siły obu armii biorących udział w Bitwie Warszawskiej - wyjaśnia, co zdecydowało o sukcesie Polaków w Bitwie Warszawskiej - wyjaśnia, w jaki sposób rozwiązano polsko-litewski spór o Wilno		
Rządy parlamentarne	• Konstytucja marcowa • Scena polityczna II Rzeczypospolitej • Elekcja i śmierć prezydenta Narutowicza • Rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej	- lokalizuje w czasie uchwalenie konstytucji marcowej (17 III 1921), zabójstwo prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922) - identyfikuje postać Gabriela Narutowicza - omawia ustrój II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej	- lokalizuje w czasie wybór G. Narutowicza na prezydenta (9 XII 1922) - identyfikuje postacie Macieja Rataja, Stanisława Wojciechowskiego - przedstawia zakres praw i wolności obywatelskich określonych w konstytucji marcowej - charakteryzuje rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej	- lokalizuje w czasie utworzenie Komisji Konstytucyjnej (II 1919), wybory do Sejmu I kadencji (XI 1922) - identyfikuje postacie Władysława Sikorskiego, Maurycego Zamoyskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouina de Courtenay, Władysława Grabskiego - przedstawia proces prac nad konstytucją marcową - charakteryzuje scenę	- omawia proces wyboru pierwszego prezydenta II Rzeczypospolitej - ocenia zakres kompetencji prezydenta zapisanych w konstytucji marcowej	- ocenia rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

				polityczną II Rzeczypospolitej		
Przewrót majowy i rządy sanacji	• Kryzys rządów parlamentarnych • Przewrót majowy • Nowela sierpniowa • Rządy sanacyjne • Konstytucja kwietniowa • Represje wobec opozycji • Obóz sanacyjny po śmierci Piłsudskiego • Polski autorytaryzm	- stosuje pojęcia *sanacja, autorytaryzm* - lokalizuje w czasie przewrót majowy (12-15 V 1926), konstytucję kwietniową (24 IV 1935) - identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego - wymienia skutki polityczne przewrotu majowego	- stosuje pojęcie *partyjniactwo* - lokalizuje w czasie prezydenturę I. Mościckiego (VI 1926 – IX 1939), uchwalenie noweli sierpniowej (1926), wybory brzeskie (XI 1930), śmierć J. Piłsudskiego (12 V 1935) - identyfikuje postacie Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego - wyjaśnia, jakie zmiany ustrojowe wprowadziła konstytucja kwietniowa - wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja obozu sanacji po śmierci Józefa Piłsudskiego - omawia cechy ustroju autorytarnego w Polsce	- stosuje pojęcia *wybory brzeskie, getto ławkowe, numerus clausus* - lokalizuje w czasie powstanie BBWR (1928), Kongres Obrony Prawa i Wolności Ludu (VI 1930), proces brzeski (1931–1932) - identyfikuje postacie Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Adama Koca - omawia przejawy kryzysu politycznego w Polsce w połowie lat 20. XX w. - wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać BBWR w polskim życiu politycznym - omawia przebieg przewrotu majowego - wymienia ugrupowania opozycyjne wobec rządów sanacji - wyjaśnia, w jaki sposób sanacja rozprawiła się w opozycją polityczną	- lokalizuje w czasie założenie obozu w Berezie Kartuskiej (1934), powstanie OZN (1937), powstanie Frontu Morges (1936), powstanie ONR (1934) - identyfikuje postać Bronisława Pierackiego - porównuje pozycję i uprawnienia prezydenta w konstytucji marcowej i kwietniowej - przedstawia przejawy antysemityzmu na polskich uczelniach w II Rzeczypospolitej	- ocenia wpływ kryzysu wewnętrznego na pozycje międzynarodową II Rzeczypospolitej - ocenia decyzję Józefa Piłsudskiego o dokonaniu przewrotu politycznego w Polsce - ocenia politykę rządów sanacji wobec opozycji

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej	• Społeczeństwo II Rzeczypospolitej • Mniejszości narodowe w Rzeczypospolitej • Problemy gospodarcze II Rzeczypospolitej • Reformy Grabskiego • Budowa portu w Gdyni • Inwestycje przemysłowe w latach 30.	- stosuje pojęcie *Polska A i B* - lokalizuje w czasie wprowadzenie reformy walutowej (1924), budowę Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936–1939) - lokalizuje w przestrzeni Centralny Okręg Przemysłowy, podział na Polskę A i B - identyfikuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego - wymienia mniejszości narodowe i wyznaniowe w społeczeństwie II Rzeczypospolitej - wyjaśnia, dlaczego Gdynia była nazywana polskim oknem na świat	- stosuje pojęcie *wojna celna* - lokalizuje w czasie rozpoczęcie budowy portu w Gdyni (1921), uchwalenie ustawy o reformie rolnej (1925), wojnę celną (1925–1934) - lokalizuje w przestrzeni główne okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej - identyfikuje postać Władysława Grabskiego - omawia strukturę etniczną, wyznaniową i zawodową społeczeństwa II Rzeczypospolitej - wymienia najważniejsze problemy gospodarcze, przed którymi stanęła II Rzeczpospolita - wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki wojna celna z Niemcami - wymienia cechy charakterystyczne Wiel-	- lokalizuje w przestrzeni województwa, w których dominowali przedstawiciele mniejszości narodowych - charakteryzuje mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą - przedstawia okoliczności budowy portu w Gdyni - wymienia przykłady inwestycji zrealizowanych w ramach COP - przedstawia zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki	- omawia sytuację prawną mniejszości narodowych w Polsce - omawia realizację reform gospodarczych przez rząd Władysława Grabskiego	- ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych - ocenia skuteczność reform gospodarczych podejmowanych w II Rzeczypospolitej

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

			kiego Kryzysu w Polsce - wyjaśnia, jaką rolę miał odegrać COP w rozwoju gospodarczym Polski			
Kultura i nauka w II Rzeczypospolitej	• Początki oświaty w II Rzeczypospolitej • Reformy szkolnictwa • Nauka polska • Literatura okresu międzywojennego • Sztuka i architektura w II Rzeczypospolitej • Kino i radio w międzywojennej Polsce • Sport w II Rzeczypospolitej	- lokalizuje w czasie reformę edukacji Janusza Jędrzejewicza (1932) - identyfikuje postacie Janusza Jędrzejewicza, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta - wymienia reformy szkolnictwa przeprowadzone w II Rzeczypospolitej - wymienia dziedziny naukowe, w których polscy uczeni zyskali uznanie w latach 20. i 30.	- lokalizuje w czasie reformę edukacji Stanisława Grabskiego (1924) - identyfikuje postacie Stanisława Grabskiego, Stefana Banacha, Zofii Nałkowskiej, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza, Stanisława Ignacego Witkiewicz – Witkacego, Czesława Miłosza, Juliana Tuwima - przedstawia osiągnięcia polskiej literatury - wymienia nurty, jakie dominowały w polskim malarstwie dwudziestolecia międzywojennego - przedstawia najważniejszych twórców polskiej literatury w okresie międzywojennym	- lokalizuje w czasie Nagrodę Nobla dla Władysława Reymonta (1924) - identyfikuje postacie Ludwika Hirszfelda, Marii Dąbrowskiej, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Karola Szymanowskiego, Jana Kiepury, Poli Negri, Janusza Kusocińskiego - omawia problemy polskiej oświaty w początkach niepodległości - omawia osiągnięcia nauki polskiej w okresie międzywojennym - charakteryzuje sztukę i architekturę w II Rzeczypospolitej	- identyfikuje postacie Hugona Steinhausa, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygalskiego, Jerzego Różyckiego, Stanisława Wigury, Franciszka Żwirki, Zofii Kossak-Szczuckiej, Juliusza Kadena-Bandrowskiego, Sergiusza Piaseckiego, Kazimierza Wierzyńskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Tadeusza Peipera, Jerzego Lieberta, Karola Rostworowskiego, Juliusza Osterwy, Leona Schillera, Haliny Konopackiej, Jadwigi Jędrzejowskiej, Stanisława Marusarza - omawia rozwój teatru i muzyki w okresie międzywojennym - przedstawia rozwój kina i radia w międzywojennej Polsce -	- ocenia dorobek kulturalny i naukowy II Rzeczypospolitej

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

					omawia sukcesy polskich sportowców w okresie międzywojennym	
Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej	• Polska na arenie międzynarodowej • Polityka międzynarodowa w okresie sanacji • Przyłączenie Zaolzia do Rzeczypospolitej • Niemieckie żądania wobec Polski • Zacieśnienie współpracy w Wielką Brytanią i Francją • Aktywizacja polskiego społeczeństwa • Pakt Ribbentrop-Mołotow	- stosuje pojęcie *polityka równej odległości (równowagi)* - lokalizuje w czasie układ o nieagresji między Polską i ZSRS (1932), układ o niestosowaniu przemocy między Polską a Niemcami (1934), przemówienie J. Becka w sejmie (V 1939), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939) - identyfikuje postać Józefa Becka - wymienia żądania wobec Polski wysuwane przez III Rzeszę w 1938 r. - przedstawia postawę polskich władz wobec żądań III Rzeszy	- lokalizuje w czasie układy sojusznicze z Francją i Rumunią (1921), przyłączenie Zaolzia do Polski (X 1938), polsko-brytyjski układ sojuszniczy (25 VIII 1939) - lokalizuje w przestrzeni Zaolzie - identyfikuje postacie Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa - omawia okoliczności przyłączenia Zaolzia do Polski - omawia postawę polskiego społeczeństwa w obliczu zbliżającej się wojny - wymienia postanowienia paktu Ribbentrop-Mołotow	- stosuje pojęcia *Międzymorze, polityka prometejska* - lokalizuje w czasie podpisanie konkordatu (1925), traktat w Locarno (1925), udzielenie gwarancji Polsce przez Wielka Brytanię (III 1939) - wyjaśnia, jaki wpływ na międzynarodową pozycję Polski miał traktat w Locarno - wyjaśnia, jaką rolę w polskiej polityce zagranicznej miał odgrywać sojusz z Francją i Rumunią - przedstawia, na czym miała polegać idea Międzymorza i polityka prometejska - omawia proces zacieśniania współpracy Polski z Wielką Brytanią i Francją w przededniu wybuchu II wojny	- identyfikuje postacie Józefa Lipskiego, Neville'a Chamberlaina - charakteryzuje położenie międzynarodowe II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w. - wyjaśnia, dlaczego idea Międzymorza i polityka prometejska poniosły fiasko - wyjaśnia, jak władze Wolnego Miasta Gdańska odebrały niemieckie żądania wobec Polski - omawia skutki polskiej polityki zagranicznej prowadzonej w okresie sanacji	- ocenia międzynarodową pozycję Polski w okresie międzywojennym - ocenia sposób rozwiązania problemu Zaolzia w latach 30. XX w. - ocenia postawę władz polskich wobec żądań wysuwanych przez III Rzeszę w 1938 r. - ocenia postawę polskiego społeczeństwa w obliczu zbliżającej się wojny

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

				światowej - wyjaśnia, na czym polegała polityka równowagi i omawia sposób jej realizacji		

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.